

KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING XUSUSIYATLARI

Bo'tayeva Sabina Xoliyorovna

Toshkent iqtisodiyot va texnologiyalari universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11242482>

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari (IT) korxonalar uchun juda muhimdir. Bu, korxonalar uchun ilg'or komponentlar bo'lib, ularni foydalanish orqali korxonalar o'z faoliyatlarini optimallashtirish, qo'llab-quvvatlash, va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari sohasi, iqtisodiy faoliyatning ma'lumotlar, kompyuterlar, internet va boshqa axborot texnologiyalari bilan integratsiyalangan qismidir. Bu soha, kompaniyalar, hukumatlar, sohani ko'rsatuvchi tadbirkorlar va ommaviy tashkilotlar uchun ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Xavfsizlik va himoya, Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar, Elektron tijorat (e-commerce), Ishlab chiqarish avtomatlashtirish (Industrial Automation), IoT (Internet of Things)

FEATURES OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN ENTERPRISES

Abstract: In the digital economy, information technology (IT) is critical for businesses. These are advanced components for enterprises, by using which enterprises have the opportunity to optimize, support and develop their activities. In the digital economy, the field of information technologies is a part of economic activity integrated with information, computers, the Internet and other information technologies. This is important for the industry, companies, governments, entrepreneurs and public organizations.

Keywords: Security and protection, Investments in technological innovations, Electronic commerce (e-commerce), Industrial automation, IoT (Internet of Things)

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация: В условия цифровой экономики информационные технологии (ИТ) имеют решающее значение для бизнеса. Это передовые компоненты для предприятий, с помощью которых предприятия имеют возможность оптимизировать, поддерживать и развивать свою деятельность. В цифровой экономике сфера информационных технологий – это часть экономической деятельности, интегрированная с информацией, компьютерами, Интернетом и другими информационными технологиями. Это важно для отрасли, компаний, правительств, предпринимателей и общественных организаций.

Ключевые слова: Безопасность и защита, Инвестиции в технологические инновации, Электронная коммерция (e-commerce), Промышленная автоматизация, IoT (Интернет вещей).

KIRISH

Korxonaning raqamli texnologiyalardan samarali foydalanishini ta'minlash, rivojlantirish va kompaniyaning kengaytirilgan strategiyasini amalga oshirishga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birgalikda, korxonalar uchun raqamli texnologiyalarga investitsiyalar kiritish kritik ahamiyatga ega. Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari sohasida korxonalar uchun investitsion faoliyatlar juda muhimdir. Korxonalar ma'lumotlardan

foydalanish orqali muvaffaqiyatli strategiyalarni rivojlantirishadi. Ma'lumotlar tahlili, mijozlar haqida ma'lumotlarni o'rganish, trendlarni aniqlash, va korxonaning ish faoliyatini loyihalashda muhim rol o'ynaydi. Raqamli texnologiyalar, korxonalar uchun ishlab chiqarishni avtomatlashtirishni yengillab beradi. Avtomatlashtirish, ish jarayonlarini optimallashtiradi, xato qilishni pasaytiradi va ishlab chiqarishni tezlashtiradi. Korxonalar, mijozlar bilan o'zaro aloqani saqlash, ularning talablari va istaklarini tushuntirish uchun raqamli marketingni qo'llaydi. Bu, korxonalar uchun mijozlarni qamrab olgan tizimni yaratishda juda muhim bo'ladi. Raqamli iqtisodiyotda texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar, korxonalar va mamlakatlar uchun kritik ahamiyatga ega. Bu investitsiyalar, yangiliklarni o'rganish, yangi texnologiyalarni qabul qilish va ularni o'zlashtirishga imkon beradi. Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar quyidagi ko'rsatuvchi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Yangiliklarni o'rganish: Raqamli iqtisodiyotda yangiliklarni o'rganish, texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar uchun boshlang'ich qadamdir. Korxonalar yangi texnologiyalarni va innovatsiyalarni o'rganish orqali xavfsiz va samarali ish faoliyatlarini ta'minlash uchun tajribaga ega bo'lishadi.

Yangi texnologiyalarni qabul qilish: Korxonalar, yangi texnologiyalarni qabul qilish va ularni o'zlashtirish uchun investitsiyalar kiritishadi. Bu, yangi avlod texnologiyalar, dasturlar va vositalarni qo'llash orqali korxonalarning ish faoliyatlarini optimallashtirish, taqinchoqlarini kamaytirish va yangi imkoniyatlarni yaratishga imkon beradi.

Innovatsion loyihalarni rivojlantirish: Korxonalar, innovatsion loyihalarni rivojlantirish va ularni amalga oshirish uchun investitsiyalar kiritishadi. Bu, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, bozorlarni rivojlantirish va kompaniyaning ro'yxatdan o'tgan faoliyatini kengaytirishga yordam beradi.

KORXONALAR, AXBOROTLARNI HIMOYALASH VA XAVFSIZLIK TIZIMLARI.

Korxonalar, axborotlar himoyalash va xavfsizlik tizimlari har doim muhim hisoblanadi. Bunda, ma'lumotlarni hakerlardan himoya qilish, xavfsizlik ta'minoti tizimlarini o'rnatish va so'rovlar va hujjatlarni himoya qilishga yo'l qo'yishni o'z ichiga oladi. Ha, aynan shuningdek, xavfsizlik va himoya, raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari (IT) korxonalar uchun juda muhimdir. Raqamli iqtisodiyotda ma'lumotlar foydalanuvchilarning maxfiylik va ma'lumotlarni xavfsizligini ta'minlashning muhim qismidir. Shu sababli, IT korxonalar xavfsizlik va himoya bo'yicha quyidagi amallarni olib borishadi:

Ma'lumotlar himoyalash: Korxonalar ma'lumotlarni xavfsizlikda saqlash va unga ulashish jarayonlarini himoya qilish uchun zamonaviy shifrlash, autentifikatsiya, va boshqa xavfsizlik tizimlaridan foydalanishadi. Bu, ma'lumotlar bazalarini, korxonalarning ichki tarmoqlarini va mijozlar bilan aloqalarni himoya qilishda yordam beradi.

Virus va ma'lumotlarga hujjatlarning filtrlash va anti-virus muhofazasi. Korxonalar o'zlarining tarmoqlarini viruslar va ma'lumotlarga zararli dasturlardan himoya qilish uchun anti-virus dasturlaridan foydalanishadi. Shuningdek, korxonalarning hujjatlarni filtrlash va hujjatlar orqali yuborilgan ma'lumotlarni skanlashning muhofazasini ta'minlashadi.

Xavfsizlik so'rovlari va monitoring: Korxonalar, xavfsizlik so'rovlari o'rnatib, tarmoqlarini monitoring qilish uchun avtomatlashtirilgan vositalardan foydalanishadi. Bu, potentsial xavfsizlik tashkilotlarini aniqlash, hujjatlarga zararli dasturlarni tanib bermoq va xavfsizlik muammosini tezlik bilan bartaraf etish imkonini yaratadi.

Tarqalgan identifikatsiya va kirish nazorati: Korxonalar, foydalanuvchilar va tarmoq qurilmalariga kirishni nazorat qilish uchun tarqalgan identifikatsiya va kirish nazoratini o'rnatadi. Bu, tizimga kirishda tuzilgan autentifikatsiya protsesslarini aniqlash va xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Xavfsizlik ta'limoti va bilimdonlik: Korxonalar xodimlarini va iste'molchilarni, ma'lumotlarni to'g'ri saqlash, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va internet xavfsizligi mavzularida ta'lim berishadi. Bu, xavfsizlik bilimdonligini oshiradi va xavfsizlikni muhofaza qilish uchun har bir shaxsni mas'uliyatli qiladi.

Xavfsizlik va himoya, raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari korxonalar uchun katta ahamiyatga ega. Bu, ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash, korxonalarning reputatsiyasini saqlash va foydalanuvchilarining ishonchini qo'llab-quvvatlashning kritik qismlarini tashkil etadi.

Mijozlarga yo'l qo'yish va marketing: Korxonalar, yangi texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar kiritish orqali mijozlarga yo'l qo'yish va marketingda o'zlarini ajratish uchun imkoniyat yaratishadi. Bu, kompaniyaning brendini rivojlantirish, mijozlar bilan o'zaro aloqani kuchaytirish va foydalanuvchilarning qiziqtirishini oshirish uchun muhimdir.

Xavfsizlik va himoya: Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar, ma'lumotlar xavfsizligi va himoyasiga ham aloqada. Korxonalar, xavfsizlik tizimlarini yangilash, ma'lumotlarni himoya qilish va mahsulotlarini to'g'ri saqlash uchun investitsiyalar kiritishadi.

Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar, korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratish, faoliyatlarini optimallashtirish va turli sohalarida rivojlantirishga imkon beradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar kiritish, korxonalar uchun rivojlantirilgan strategiyalarni amalga oshirish uchun juda muhimdir.

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARGA INVESTITSİYALAR

Raqamli iqtisodiyotda texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar, korxonalar va mamlakatlar uchun kritik ahamiyatga ega. Bu investitsiyalar, yangiliklarni o'rganish, yangi texnologiyalarni qabul qilish va ularni o'zlashtirishga imkon beradi. Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar quyidagi ko'rsatuvchi yo'nalishlarda amalga oshiriladi.

Yangiliklarni o'rganish: Raqamli iqtisodiyotda yangiliklarni o'rganish, texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar uchun boshlang'ich qadamdir. Korxonalar yangi texnologiyalarni va innovatsiyalarni o'rganish orqali xavfsiz va samarali ish faoliyatlarini ta'minlash uchun tajribaga ega bo'lishadi.

Yangi texnologiyalarni qabul qilish: Korxonalar, yangi texnologiyalarni qabul qilish va ularni o'zlashtirish uchun investitsiyalar kiritishadi. Bu, yangi avlod texnologiyalar, dasturlar va vositalarni qo'llash orqali korxonalarning ish faoliyatlarini optimallashtirish, taqinchoqlarini kamaytirish va yangi imkoniyatlarni yaratishga imkon beradi.

Innovatsion loyihalarni rivojlantirish: Korxonalar, innovatsion loyihalarni rivojlantirish va ularni amalga oshirish uchun investitsiyalar kiritishadi. Bu, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, bozorlarni rivojlantirish va kompaniyaning ro'yxatdan o'tgan faoliyatini kengaytirishga yordam beradi.

RAQAMLI IQTISODIYOTDA ELEKTRON TIJORAT (E-COMMERCE)

Mahsulotlar va xizmatlarni internet orqali sotish va sotib olish jarayonlarini ifodalovchi tadbir, texnologiyalar va usullarning umumiy nomi. Elektron tijorat quyidagi ko'rsatuvchi elementlarga ega:

Onlayn do'konlar: Onlayn do'konlar, internet saytlari yoki ilovalar orqali foydalanuvchilarga mahsulotlar va xizmatlarni taklif etadi. Bu tadbirlar foydalanuvchilar uchun xavfsiz, qulay va oddiy xarid-tushumlarni amalga oshirish imkonini yaratadi.

Elektronik to'lov tizimlari: Elektronik to'lov tizimlari, internet orqali xarid-tushum jarayonlarini to'ldirishda ishlaydi. Bu tizimlar, bank kartalari, mobil to'lovlar, elektronik pul o'tkazmalari va boshqa to'lov usullari orqali amalga oshirilishi mumkin.

E-pul muomalalari: Elektronik pullar, internet orqali pul o'tkazmalari va boshqa moliyalashtirish jarayonlarini ifodalovchi tizimlardir. Ular, onlayn xarid-tushumlar va to'lov jarayonlarini amalga oshirish uchun muhimdir.

Ma'lumotlar xavfsizligi: Elektron tijoratda ma'lumotlar xavfsizligi juda muhimdir. Foydalanuvchilar shaxsiy va ma'lumotlarning xavfsizligi va himoyalashini ta'minlash uchun amal qiladi.

Logistika va yetkazib berish: Elektron tijorat tizimlari, mahsulotlarni xaridorga yetkazib berish va xaridorga xizmat ko'rsatishni o'zlashtirish uchun logistik jarayonlarni amalga oshirishda juda muhimdir.

Elektron tijorat, korxonalar uchun global bozorlarga kirish imkonini yaratadi va mijozlarga turli xil to'lov va ehtiyotkorlik variantlarini taklif etadi. Bu, korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochish va mahsulotlarini yangi bozorlarga taqdim etishda qo'llaniladigan kengaytirilgan vositalarni taqdim etadi. Raqamli iqtisodiyotda elektron tijorat, korxonalar va mijozlar uchun qulaylik va tezlikni oshirishga yordam beradi va global bozorlarda raqobatga tayyorlashga imkon beradi.

RAQAMLI IQTISODIYOTDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI (IT) KORXONALAR UCHUN ISHLAB CHIQRISH AVTOMATLASHTIRISH (INDUSTRIAL AUTOMATION)

Ishlab chiqarish avtomatlashtirish (Industrial Automation) raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari sohasida katta ahamiyatga ega bo'lib, bu soha korxonalar uchun juda muhimdir. Industrial Automation quyidagi ko'rsatuvchi elementlarga ega:

Avto-asoslangan jarayonlar: Industrial Automation, avto-asoslangan jarayonlar orqali ishlab chiqarishni o'tkazishga yordam beradi. Bu jarayonlar, avtomatik mashinlar, robotlar va boshqa texnologiyalar orqali mahsulot ishlab chiqarishni yengillash uchun ishlab chiqarishni optimallashtiradi.

Sensorlar va ma'lumotlar to'plami: Industrial Automation, sensorlar va ma'lumotlar to'plami orqali ishlab chiqarish jarayonlarini monitoring qilish va boshqarishga imkon beradi. Bu sensorlar, ishlab chiqarish parametrlarini o'lchash, ma'lumotlarni to'plash va aniq vaqt o'zida jarayonlarni monitoring qilish uchun ishlatiladi.

PLC va SCADA tizimlari: Programmable Logic Controllers (PLC) va Supervisory Control and Data Acquisition (SCADA) tizimlari, industrial automationda katta ahamiyatga ega bo'lgan texnologiyalardir. PLC va SCADA tizimlari, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, boshqarish va monitoring qilish uchun ishlatiladi.

Internet of Things (IoT): IoT texnologiyasi, industrial automationda ma'lumotlar almashinish va boshqarishni yaxshilashda katta rolni o'ynaydi. IoT, avlodni ulashish, sensorlar orqali ma'lumotlar to'plash va avtomatik qaror qabul qilishni o'z ichiga oladi.

Robotlar va avtomatik qurilmalar: Robotlar va avtomatik qurilmalar, ishlab chiqarish avtomatlashtirishni amalga oshirishda katta ahamiyatga ega bo'lgan vositalardir. Bu qurilmalar,

ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatizatsiya qilish va ishlab chiqarishning samarali va barqaror bo'lishiga yordam beradi.

Industrial Automation, korxonalar uchun ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, xavfsizligini oshirish va ishlab chiqarishni samarali va samarador qilishga yordam beradi. Bu, mahsulotlar va xizmatlarni tezlashtiradi, xatoliklarni kamaytiradi va korxonaning ishlab chiqarish jarayonlarini soddaga va samarali qilishga imkon beradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, Industrial Automation korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochish va rivojlanishlar uchun kerakli kengaytirilgan vositalarni taqdim etadi.

RAQAMLI IQTISODIYOTDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI (IT) KORXONALAR UCHUN IOT (INTERNET OF THINGS)

Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalari (IT) korxonalar uchun Internet of Things (IoT) katta ahamiyatga ega bo'lib, bu korxonalar uchun yangi imkoniyatlarni ochadi va innovatsiyalarni ta'minlaydi. IoT, qurilmalar, o'quvchilar, asbob-uskunalar va boshqa ob'ektlarni internetga ulashni ta'minlaydigan texnologiyadur. IoT korxonalar uchun quyidagi katta imkoniyatlarni ta'minlaydi.

Monitoring va boshqarish: IoT korxonalar uchun tarmoqlar, qurilmalar va asbob-uskunalar orqali har hil ishlab chiqarish jarayonlarini monitoring qilish va boshqarish imkoniyatlarini yaratadi. Bu, ishlab chiqarishning avtomatizatsiya qilingan va optimallashtirilgan jarayonlarini ta'minlashga yordam beradi.

Moliyalashtirish va to'lov tizimlari: IoT, moliyalashtirish va to'lov jarayonlarini o'z ichiga oladi. Misol uchun, smart kartalar, mobil to'lovlar, va kontakt-siz to'lov vositalari IoT texnologiyasi yordamida amalga oshirilishi mumkin.

Ma'lumotlar to'plami va tahlil: IoT, korxonalar uchun ko'plab ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish imkoniyatlarini yaratadi. Bu, korxonalar uchun foydali ma'lumotlar olish va ulardan qaror olishda yordam beradi.

Turli sohalar uchun ilovalar: IoT ilovalari, korxonalar uchun turli sohalar uchun ko'plab ilovalar yaratishda ishlatiladi. Masalan, transport, ta'minot, energiya, sog'liqni saqlash va boshqalar uchun IoT ilovalari mavjud.

Avlodning kengaytirilishi: IoT texnologiyasi, avlodning kengaytirish va yangiliklarni amalga oshirish uchun muhim imkoniyatlar yaratadi. Korxonalar o'z ishlarini avtomatizatsiya qilish va yangiliklarni kiritish uchun IoT texnologiyalaridan foydalanishadi.

IoT, korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va faoliyatlarini optimallashtirishda katta rol o'ynaydi. Ular, mahsulotlarini, xizmatlarini va jarayonlarini samarali va barqaror qilish uchun IoT texnologiyalaridan foydalanib, mijozlarga yuqori sifatli xizmatlar taklif etishadi. Bu, korxonalar uchun raqamli iqtisodiyotda rivojlanish va rivojlantirishning kengaytirilgan imkoniyatlarini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rinda ta'kidlash joizki, iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida qator ustunliklarga ega bo'ladi. IT korxonalar innovatsiyalarga diqqat berish va yangi texnologiyalarni qabul qilish lozim. Bu, mahsulotlarini va xizmatlarini yangilash, foydalanuvchilarga qulayliklar taklif etish va raqobatda qolish uchun zarur.

Mijozlarga foydali xizmatlar taklif etish: Korxonalar foydalanuvchilarga foydali xizmatlar taklif etish va ularning talablari va ehtiyojlari bo'yicha yaxshi tushunchaga ega bo'lishi kerak. Bu, foydalanuvchilarni qoniqish, kompaniya imkoniyatlarini oshirish va raqobatda qolishga yordam beradi.

Ma'lumotlar xavfsizligi va himoyasi IT korxonalar uchun kritik muammolar bo'lib turadi. Shuning uchun, ular ma'lumotlar xavfsizligini oshirish va muhitoqlikni ta'minlash uchun kerakli tadbirlarni amalga oshirishlari zarur.

Tekshirish va monitoring tizimlarini rivojlantirish: Korxonalar xodimlarining faoliyatlarini tekshirish va monitoring qilish uchun keng ko'lamli va samarali tizimlarni rivojlantirishi kerak. Bunday tizimlar avtomatik va to'g'ri ma'lumotlarni o'tkazish, jarayonlarni optimallashtirish va muammolarini aniqlashda yordam beradi.

Bu xulosa, IT korxonalarining raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli bo'lishi va rivojlanishiga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, IT korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochiladi va faoliyatlarini optimallashtirishga imkon beradi.

Texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar kiritish: IT korxonalar, texnologik innovatsiyalarga investitsiyalar kiritish orqali sohasidagi rivojlanish va rivojlantirishga diqqat qaratishi lozim. Bu, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, korxonaning raqobatda qolishini ta'minlash va faoliyatini rivojlantirish uchun muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. V. A. Plotnikov, Proceedings of St. Petersburg State University of Economics, 4 (112), 16-24 (2018).
2. Brynjolfsson E and Kahin, B, eds. (2002). Understanding the Digital Economy. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, MA
3. Бойко, И.П. Экономика предприятия в цифровую эпоху / И.П. Бойко, М.А. Евневич, А.В. Колышкин // Российское предпринимательство. Том 18, – 2017. – №7. – С. 1127-1130.
4. O.V.Kitova, Digital Transformation of Business http://digitaleconomy.ru/images/easyblog_articles/320/kitova.pdf
5. I. A. Arenkov, Russian Entrepreneurship, 19 (5), 1711-1722 (2018)
6. Кобулов В.К. (1998) Алгоритмизация в социально-экономических системах. Tashkent: Fan, 320 s. (Kobulov V.K. (1998) Algorithmization in socio-economic systems. - Tashkent: Fan, 320 p.)
7. Muminova, E., Honkeldiyeva, G., Kurpayanidi, K., Akhunova, S., & Hamdamova, S. (2020). Features of Introducing Blockchain Technology in Digital Econ